

Katarzyna Kamila KUCZOWICZ*
Katolicki Uniwersytet Lubelski

Funkcjonowanie *quasi*-państwa w zjednoczonej Europie. Cypr Północny

Strategiczne znaczenie Cypru

Rozważając problem cypryjski, należy zwrócić uwagę na zagadnienie położenia geograficznego Cypru. Ma ono strategiczne znaczenie, gdyż wyspa mieści się w niedalekiej odległości od Turcji, Grecji, Syrii, Izraela i Kanału Sueskiego. Już Aleksander Macedoński zauważył jej wartość, mówiąc: „jeśli macie w posiadaniu Cypr, możemy dominować nad Fenicją i Egiptem”¹. Napoleon III w podobny sposób postrzegał Cypr, gdy na początku podbojów wschodnich chciał zacząć od jego zdominowania. Wyspa jest nazywana „lotniskowcem”, a także pomostem pomiędzy trzema kontynentami. Ten fakt zadecydował, iż Cypr stał się państwem zajmowanym od starożytności przez różnych władców, zgodnie z treścią starego przysłowia: „Mars, bóg wojny, zadomowił się tu od tysiącleci”².

Nazwa wyspy pochodzi od złóż miedzi (*cuprum*), w które wyspa była bogato wyposażona. Od IV tysiąclecia p.n.e. odnajdujemy ślady cywilizacji na Cyprze³. Pierwszym kolonizatorem była Grecja, która wpłynęła na późniejszy kształt tego państwa⁴. Dzięki Achajom Cypr stał się „wyspą Afrodyty”, bowiem oni wprowadzili kult bogów greckich. Ze względu na swoją wartość położenia na szlakach handlowych, Cypr był kolejno podbijany przez Asyryjczyków, Egipcjan, Persów, Rzymian, Fenicjan. Arabowie znaleźli się na wyspie w 649 r. i panowali na tych obszarach aż do 965 r., kiedy to Cypr stał się częścią Cesarstwa Bizantyjskiego. Następnie od zdobycia państwa przez króla Ryszarda Lwie

* katarzyna.kuczowicz@gmail.com.

¹ G. Hill, *History of Cyprus*, Cambridge 1952, s. 321–314.

² A. Bernard, *Republika Cypru. Kipriaki Dimokratia. Kibris Cumhuriyeti*, Warszawa 1976, s. 3–5.

³ B. Nitecka-Jagiełło, *Cypr. Anatomia konfliktu*, Warszawa 1975, s. 9–10.

⁴ A. Adamczyk, *Problem cypryjski*, „Studia Europejskie” 1997, nr 4, s. 73.

Serce podczas III wyprawy krzyżowej do XVI w. rządy objął król Jerozolimy. W tym okresie kwitł handel, a port w Famaguście stał się jednym z największych we wschodniej części Morza Śródziemnego. Wyspa została sprzedana Wenecji przez ostatnią królową Katarzynę w 1488 r. Po tym wydarzeniu Cypr oprócz bazy handlowej, stał się bazą wojenną. Turcy objęli go we władanie w 1573 r., od tego momentu zaczęto przesiedlanie tureckich chłopów na wyspę. Stosunek ludności wynosił 150 tys. Greków do 60 tys. Turków. Mimo zróżnicowania społecznego, w tym okresie nie przejawiali wobec siebie wrogich uprzedzeń, a ich postawy były solidarne względem wyzyskującego sułtana. Obywatele burzyli się przeciwko władzy, nie zaś przeciw współobywatelom⁵, dlatego też dochodziło do wielu wspólnych walk, wynikających ze względów ekonomicznych⁶.

Kolejnym okresem jest powstanie na Cyprze idei *enosis* (gr. unia, związek). Czynnikiem rozbudzającym greckie dążenia wiodące do stworzenia monarchii hellenistycznej było uzyskanie niepodległości przez Grecję w 1830 r. Jednakże obce państwa miały inne zamierzenia, w XIX w. Cypr stał się kolonią brytyjską. Wydarzenia mające miejsce na kongresie w Berlinie wpłynęły pośrednio na losy Cypru. Bułgaria uzyskała status autonomicznego księstwa, aczkolwiek została podporządkowana przez Rosję. Bieg tych wydarzeń zaniepokoił kraje zachodnie, które obawiały się rosnącej siły Rosji, dążącej do opanowania Morza Śródziemnego. W rezultacie tych poczynań w 1878 r. sułtan podpisał firman, w którym Cypr dostał się Anglikom w zamian za udzielenie przez nich pomocy Turkom. Treść tego dokumentu mówiła, iż sułtan wciąż pozostaje władcą wyspy, natomiast królowa Wiktoria staje się wasalem z prawem korzystania, przejmuje administrowanie i nadzór. Rok później został zawarty dokument potwierdzający te postanowienia, z deklaracją, iż Anglia będzie płaciła sułtanowi odszkodowanie za użytkowanie Cypru⁷. W efekcie tych zapisów Anglia nie poniosła żadnych kosztów, gdyż ludność cypryjska została obarczona podatkami na rzecz sułtana. Przypatrując się ingerencji państw postronnych, można zauważyć, iż Cypr stał się kartą przetargową w stosunkach dyplomatycznych⁸, a zewnętrzni aktorzy wpłynęli na podział wyspy, który ugruntował się aż do dzisiejszych czasów.

Polityka Anglików

Idea tworzenia Wielkiej Grecji reaktywowała się po II wojnie światowej, gdy ludność chciała wyzwolić się spod panowania brytyjskiego. Do władzy doszedł arcybiskup Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego – Makarios, który

⁵ B. Nitecka-Jagiello, *Cypr...*, s. 9–7.

⁶ A. Adamczyk, op. cit., s. 73.

⁷ A. Bernard, op. cit., s. 13–15.

⁸ A. Adamczyk, op. cit., s. 74.

zorganizował referendum, w którym zapytano obywateli, czy chcą przyłączenia do Grecji. Większość opowiedziała się za tą ideą, ale Brytyjczycy nie uznali tych wyników. Spowodowało to utworzenie przeciwko nim oddziałów partyzanckich Ethniki Organosis Kipriotikis Apeleftheroseos (EOKA) dowodzonych przez gen. Jeorjosa Grivasa⁹. Należy zauważyć, iż Wielka Brytania ponownie przebiegle posłużyła się faktem istnienia dwunarodowości na Cyprze. Swoją decyzję odmowną w kwestii uznania wyników referendum argumentowała tą okolicznością, iż nie uczestniczyli w nim tureccy Cypryjczycy.

Działania brytyjskie skupiły się na nakłanianiu greckich Cypryjczyków do ustanowienia konstytucji, co pozwoliłoby Anglikom dalej utrzymywać swoje wpływy. Jednakże wobec częściowych rozwiązań stawiali oni opór, bowiem ich dążeniem było uzyskanie prawa do samostanowienia. Takie zrealizowane żądania oznaczałyby utratę zwierzchnictwa Anglii, a połączenie Cypru z Grecją, do czego kolonizatorzy nie chcieli dopuścić. Ich celem stało się wzajemne poróżnienie społeczności. Znowuż Brytyjczycy posłużyli się obywatelami zamieszkałymi w drugiej części wyspy, gdy umieszczano ich w administracji i policji w zamian za zwalnianie greckich Cypryjczyków. Na dodatek nowi pracownicy uczestniczyli w akcjach pacyfikacyjnych skierowanych przeciwko EOKA. Brytyjska propaganda spowodowała podsycanie wzajemnej niechęci i nieufności wśród mieszkańców Cypru. Wśród mniejszości tureckiej ukształtował się pogląd, iż urzeczywistnienie idei *enosis* oznaczałoby dla nich terror i zagładę¹⁰.

W problem zostały zaangażowane również rządy w Atenach i Ankarze, które nie przejawiały chęci pokojowego rozwiązania sporu ze względu na wzajemne historyczne zaszłości. Konflikt wzmacniał się. Grecja odrzuciła postulaty Ankarę dotyczące tureckiego administrowania krajem, przez co Turcy wysunęli ideę *taksim*, czyli podziału wyspy na dwie części. Należy zaznaczyć, iż prekursorem tej idei był brytyjski minister do spraw kolonii – Lennox Boyd, który w 1956 r. zaproponował ten rozłam¹¹. Taka sytuacja spowodowała przedłużenie sprawowania brytyjskiego zwierzchnictwa na Cyprze.

Niepodległość

Nasilający się problem cypryjski zmusił rząd Wielkiej Brytanii do działania. W 1959 r. w Zurychu Grecja i Turcja podjęły rozmowy o dalszych losach Cypru¹². Ponowna debata odbyła się w Londynie z dodatkowym udziałem Wielkiej Brytanii. Ustalono tam treść następujących porozumień – układu o ustanowieniu Republiki Cypru oraz układu o sojuszu pomiędzy Cyprzem, Grecją i Turcją

⁹ Ibidem, s. 74.

¹⁰ A. Bernard, op. cit., s. 27–28; A. Adamczyk, op. cit., s. 75.

¹¹ A. Bernard, op. cit., s. 28–29.

¹² A. Adamczyk, op. cit., s. 75.

z propozycjami przyszłej konstytucji oraz układu gwarancyjnego. Na mocy tych postanowień Cypr od 1960 r. miał uzyskać niepodległość, obywatele mieli nie powracać do głoszonych ówczesnie idei *enosis* i *taksim*, a Wielka Brytania miała pozostać zwierzchnikiem tamtejszych dwóch baz wojskowych. Została również zrezagowana treść Konstytucji Republiki Cypru¹³. Główne jej zasady mówiły, iż prezydentem będzie Grek, a wiceprezydentem Turek, obydwaj wyposażeni w prawo weta w kwestiach polityki zagranicznej, obronności i bezpieczeństwa. W skład rządu, jak i Izby Reprezentantów mieli w większości wchodzić obywatele pochodzenia greckiego. Podobne proporcje ludnościowe układały się przy obsadzaniu stanowisk administracyjnych oraz w wojsku. Zawarty trójstronny traktat gwarancyjny w przypadku zagrożenia konstytucyjnego ustanawiał prawo interwencji Grecji, Turcji bądź Anglii w wewnętrzne sprawy Cypru¹⁴. Dodatkowo zapewniał możliwość utrzymywania na Cyprze określonego kontyngentu wojska przez państwa sojusznicze, przez co ułatwiona stała się zewnętrzna ingerencja¹⁵.

Niedługo po uzyskaniu niepodległości doszło do starć na Cyprze – w 1964 i 1967 r. Wtedy był również wysoce prawdopodobny konflikt zbrojny pomiędzy Grecją a Turcją¹⁶. Ustanowiona Republika Cypru na czele z prezydentem arcybiskupem Makariosem oraz wiceprezydentem Fazilem Küçükiem nie gwarantowała zażegnania konfliktu. Postanowienia z Zurychu i Londynu były niesprawiedliwe w stosunku do greckich Cypryjczyków, a sytuacja społeczeństwa tureckiego stała się uprzywilejowana. Jako mniejszość narodowa otrzymali decydujący wpływ na losy państwa, z pominięciem liczniejszych Greków. Nowa konstytucja stwarzała problemy w funkcjonowaniu państwa, obie narodowości – zamiast wzajemnego dążenia do konsensusu – rozpoczęły polityczną walkę¹⁷. Nieufność, wzajemne oskarżenia, matematyczny podział funkcji państwowych pośród społeczności cypryjskiej – stwarzały podłoże do sporów. Próby arcybiskupa Makariosa, mające na celu usprawnienie działania Cypru, w efekcie były odbierane jako łamanie zasad konstytucji. Społeczność turecka odczuwała dyskryminację¹⁸. Z jej strony, padły oskarżenia o eksterminację ludności pochodzenia tureckiego. Atmosfera panująca na wyspie pomiędzy dwiema narodowościami niosła ze sobą wizję wojny domowej¹⁹. W 1963 r. prezydent Cypru zaproponował projekt nowelizujący konstytucję – tzw. „13 punktów Makariosa”. Jego działania zostały odebrane jako przekreślenie postanowień z Zurychu

¹³ A. Bernard, op. cit., s. 36.

¹⁴ P. Polyviou, *Cyprus. The tragedy and the Challenge*, Washington 1975, s. 16–25.

¹⁵ B. Nitecka-Jagiello, *Polityka nad Bosforem*, Warszawa 1981, s. 196.

¹⁶ J. Juchnowski, W. Kalicki, *Stosunki grecko-tureckie w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych w świetle polskiej prasy*, „Przegląd Politologiczny” 2000, R. 4, nr 3–4, s. 8.

¹⁷ A. Adamczyk, op. cit., s. 77.

¹⁸ B. Nitecka-Jagiello, *Polityka...*, s. 196.

¹⁹ O. Örek, *History Speaks. Historical Background of Inter-Communal Conflict In Cyprus*, Nicosia 1971, s. 49.

i Londynu. Rezultatem podjęcia próby ratowania państwa stały się zamieszki. W napięte stosunki zostały zaangażowane wojska greckie i tureckie, które powoływały się na postanowienia traktatu gwarancyjnego umożliwiające im zewnętrzną interwencję. Sytuacja na wyspie wymagała zewnętrznego mediatora, dlatego też zwołano posiedzenie Rady Bezpieczeństwa, która wezwała państwa do powstrzymania się od jakichkolwiek gróźb bądź akcji zbrojnych. W celu dopilnowania porządku powołano oddziały międzynarodowych sił pokojowych ONZ – United Nations Force In Cyprus²⁰.

W wyniku istnienia sytuacji konfliktowej odrodziło się w obywatelach cypryjskich dążenie do idei *enosis* oraz *taksim*. Każdy z obozów posiadał wsparcie odpowiednio w Atenach i Ankarze²¹. Stanowcza postawa prezydenta Makariosa, odrzucająca powyższe idee, spowodowała zaistnienie kolejnych zamieszek w 1967 r. Zostały one stłumione dzięki interwencji Stanów Zjednoczonych, jednakże spór pozostał nierozwiązany²².

Inwazja i podział wyspy

Po krwawych wydarzeniach w 1964 i 1967 r. dążenia Makariosa skupiły się na uniezależnieniu polityki Cypru od państw trzecich. Te działania nie podobały się rządowi greckiemu, który powołał organizację EOKA 2, mającą na celu kontynuację *enosis*, czyli stworzenie wraz z Cyprzem „Wielkiej Grecji”. Prezydent podejmował działania, aby zwalczać nielegalną organizację terrorystyczną EOKA 2, jednakże bez większego skutku. W dniu 15 lipca 1974 r. doszło do zamachu stanu, w którym obalono prezydenta Makariosa. Jego miejsce zajął Nikos Sampson, przywódca organizacji. Zaniepokojona Turcja zdecydowała o wkroczeniu z wojskami na Cypr i podzieleniu wyspy wedle idei *taksim*²³. Na skutek tych wydarzeń Rada Bezpieczeństwa ONZ wydała rezolucję nawołującą do wstrzymania działań wojskowych, aby zapewnić pokój²⁴. Interwencja amerykańska i brytyjska zażegnała konflikt, aczkolwiek bez skutecznego rozwiązania. W Genewie rozpoczęto negocjacje państw. Nie przyniosły one żadnego rezultatu, gdyż zostały zerwane przez Turcję, która kontynuowała działania zbrojne na Cyprze, zdobywając tamtejsze tereny. Pozycja Turcji stała się dominująca, bowiem okupowała najbardziej urodzajne tereny, zmuszając zamieszkałych tam greckich Cypryjczyków do ucieczki na południe kraju. W konsekwencji Turcja stała się silniejszym partnerem w negocjacjach, posiadając już 37% zdobytego terytorium. Jej wojska stacjonowały w państwie, stanowiąc gwarancję bezpie-

²⁰ A. Adamczyk, op. cit., s. 79.

²¹ Ibidem, s. 80.

²² *Dokumentacja prasowa*, 20.12.1967, s. 1035.

²³ A. Adamczyk, op. cit., s. 81–84.

²⁴ *Resolution Adopted by the United Nations on the Cyprus Problem 1964–1994*, Nicosia 1994, s. 47.

czeństwa przed dążeniami przyłączenia Cypru do Grecji²⁵. Postawa tureckich Cypryjczyków była stanowcza – nie chcieli ustąpić na rzecz drugiej strony, gdyż uważali, że mają takie samo prawo do suwerenności. Postrzegali swoją pozycję na równi z pełnoprawnymi Cypryjczykami i nie określali siebie jako mniejszości narodowej. W ich opinii Grecy mylnie twierdzili, iż wkroczenie tureckich wojsk na Cypr było okupacyjne²⁶.

Nowe „państwo” tureckie

Rozwiązania problemu cypryjskiego podjął się, przebywający na wygnaniu od zamachu stanu, arcybiskup Makarios. Zaproponował on program, w którym ustrój państwa stałby się federacją z centralną władzą. Poruszył też kwestię uchodźców, którzy mieli uzyskać prawo powrotu na swe posiadłości²⁷. Niestety Turcy nie byli skłonni do kompromisu, 13 lutego 1975 r. ogłosili Federację Państwa Turków Cypryjskich, która 18 listopada 1983 r. została przekształcona w Turecką Republikę Cypru Północnego. Działania ONZ nie zbliżyły zwaśnionych państw do siebie. Turcja wspierała Cypr Północny i jako jedyna uznała istnienie Tureckiej Republiki Cypru Północnego²⁸.

Od tego momentu wizja jedności okazała się niemożliwa. Państwa zaangażowane w konflikt podjęły negocjacje, w wyniku których ustalono najważniejszy przyszły priorytet wspólnej polityki. Otóż jest nim ustanowienie niezależnej republiki federacyjnej, opierającej się na koegzystowaniu dwóch wspólnot, które są ponad sojuszami militarnymi. Po ukształtowaniu zgodnego celu w rozwiązaniu konfliktu wielokrotnie angażowało się ONZ, jak i Stany Zjednoczone, nieestety bez zadowalającego skutku²⁹.

Obecny *status quo*

Oficjalnie Cypr jest członkiem Unii Europejskiej. Natomiast ze względu na fakt, iż przedziela go „zielona linia”, tylko część południowa należy do Wspólnoty. Dlatego do momentu ustabilizowania się sytuacji na obszarze tureckim tamtejsze członkostwo jest zawieszona³⁰. Wielką nadzieją na przecięcie wężła

²⁵ A. Adamczyk, op. cit., s. 81–84.

²⁶ K. Wierczyńska, *Konflikt cypryjski w kontekście wejścia Turcji do Unii Europejskiej*, „Przegląd Zachodni” 2006, nr 4, s. 223.

²⁷ A. Bernard, op. cit., s. 125–126.

²⁸ A. Adamczyk, op. cit., s. 86.

²⁹ Ibidem, s. 86.

³⁰ *Członkostwo Cypru w Unii Europejskiej*, Ambasada Republiki Cypryjskiej w Warszawie, http://www.mfa.gov.cy/mfa/Embassies/Embassy_Warsaw.nsf/DMLcyeu_ol/DMLcyeu_ol?OpenDocument [stan z 15.02.2014 r.].

gordyjskiego była perspektywa przystąpienia do Unii Europejskiej, jednakże stan okupowania północy kraju przerodził się w powszechne zjawisko. Do dziś problem pozostał nierozwiązany.

Oprócz zawikłania politycznego, konflikt na wyspie niesie jednocześnie problemy społeczne. Spór cypryjski pociąga ze sobą wiele konsekwencji dotyczących przede wszystkim ludność cywilną. Przypadek greckiej Cypryjki Titiny Loizidou może zobrazować problemy wynikające z podzielenia się Cypru na dwie części. Właścicielka ziemi położonej na północnej części Cypru złożyła skargę przeciwko Turcji do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, ze względu na okupację tych ziem, ponieważ nie mogła korzystać ze swojej własności. W orzeczeniu z 18 grudnia 1996 r. Trybunał uznał, iż Turcja naruszyła art. 1 Protokołu do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, gdyż uniemożliwiła powodce dostęp do jej własności. Dodatkowo stwierdził, iż Turecka Republika Północnego Cypru, okupując te tereny, narusza prawo międzynarodowe, a akty przez nią wydane są nieważne. Turcja nie zrealizowała w pełni żądania Titiny Loizidou, ale jej przypadek przyczynił się do słuszności twierdzenia, iż to Turcja ponosi winę za wysiedlenie tysięcy greckich Cypryjczyków³¹. ETPC stanął na stanowisku, iż nie istnieją „strefy wolne od praw człowieka”³².

Problem cypryjski istnieje od wielu lat i do tej pory nie udało się znaleźć rozwiązania satysfakcjonującego obydwie strony. Analizując panującą tam sytuację, można zauważyć, że każda zewnętrzna „pomoc” państw trzecich przynosiła niepomyślnie skutki. Cypr został wykorzystany przez inne państwa do realizowania polityki zagranicznej obcych mocarstw. Zewnętrzne wpływy oraz brak silnej władzy państwowej spowodowały skłócenie społeczności. Mimo podejmowanych rozmów, w dalszym ciągu żadna ze stron sporu nie chce zgodzić się na kompromisowe rozstrzygnięcia. Status Cypru jest niekonwencjonalnym przypadkiem państwowości istniejącej w Unii Europejskiej. *De facto* mamy do czynienia z państwem okupowanym wewnątrz zunifikowanej Wspólnoty. Jakkolwiek idea zjednoczeniowa przyświeca celom europejskim, Cypr pozostaje poza obszarem tych zamierzeń. Przypatrując się przekrojowi losów cypryjskich można zauważyć, iż w najbliższym czasie tamtejsza sytuacja wewnętrzna nie ulegnie zmianie.

³¹ K. Wierczyńska, op. cit., s. 223–224.

³² J. Kokott, B. Rudolf, *European Convention on Human Rights – applicability to acts performed outside national territory – acts in Northern Cyprus possibly within Turkish jurisdiction – territorial limitation of declarations of acceptance – dynamic interpretation of provisions on enforcement*, „American Journal of International Law”, January 1996, s. 99–102.

Funkcjonowanie *quasi*-państwa w zjednoczonej Europie. Cypr Północny

Streszczenie

W artykule przedstawiono politykę kolejnych rządów Republiki Cypryjskiej, które doprowadziły do podziału państwa. Celem pracy było ukazanie drogi zmierzającej ku powstaniu *quasi*-państwa, w której na taki bieg wydarzeń miały swój znaczący udział państwa europejskie. Autorka omówiła przyczyny powstania konfliktu, kolejne podboje dokonywane przez różne narody oraz systemy ich rządów. Zwróciła uwagę na różnorodne interesy państw postronnych – Anglii, Turcji, jak i Grecji, które były decydujące przy formowaniu się podziału wyspy. Wewnętrzne nastroje panujące na Cyprze opisane zostały z perspektywy w dwóch idei – *enosis* i *taksim*. Pierwszy ruch był oparty na idei zjednoczeniowej sprzyjającej Grecji, natomiast drugi zmierzał w kierunku wydzielenia odrębnej części tureckiej. Doprowadziły one do wewnętrznych walk, na które odpowiedzią musiała być interwencja zewnętrzna. Wysłanie na Cypr oddziałów międzynarodowych sił pokojowych ONZ nie zapobiegło podzieleniu kraju, czego efektem stała się „zielona linia”. Do dzisiaj tego dnia państwo jest okupowane przez wojska tureckie. Konflikt spowodował wiele trudności, które głównie odczuwa ludność cywilna. Podejmowane były próby ETPC wpływania na rząd Turcji, jednak bez większego efektu. Cypr jest przykładem państwa, w którym wszelka ingerencja zewnętrzna może okazać się zębna.

Słowa kluczowe: Cypr Północny, Republika Cypryjska, Cypr, problem cypryjski, podział Cypru, idea *taksim* i *enosis*, Turecka Republika Cypru Północnego, okupacja turecka, *quasi*-państwo, zielona linia.

The Functioning of the *quasi*-state in a United Europe. North Cyprus

Summary

The government policy of Northern Cyprus was described in the article that led to dismemberment of the state. The aim of this paper was to show a process to establish quasi-state in which the European countries took a part. The author talked about the reasons of creation the conflict, subsequent conquests of different nations and governance systems. Particular attention was given to the interest diversity of outside countries – England, Turkey and Greece which became determinant factor in forming the island *status quo*. Internal situation on Cyprus is concluded in two ideas *enosis* and *taksim*. First of them was based on the idea of favoring a unification with Greece, while the other was heading in the direction of separating an area for Turkey. Domestic fights were caused by these ideas and brought an intervention. The United Nations Emergency Forces were sent to Cyprus, but it could not prevent splitting of the country and so called the green line became a result of this conflict. To this date the northern part of the state is occupied by the Turkish army. The conflict caused many difficulties, especially for the civilians. The attempts were being made to influence on Turkey's government by ETPC, but without any result. Yet, the Cyprus is an example of the state where any outside intervention may turn out to be disastrous.

Keywords: Northern Cyprus, Republic Of Cyprus, Cyprus, Cyprus problem, the division of Cyprus, the ideas *enosis* and *taksim*, Turkish Republic of Northern Cyprus, Turkish occupation, *quasi*-state, the green line.